

UNDERSØKELSE OM FORSØPLING

Laget for Avfall Norge og Hold Norge Rent

April 2022

GAME CHANGERS

1

Om undersøkelsen

2

Sammendrag

3

Undersøkelse til
kommuner

4

Undersøkelse til
avfallsselskap

5

Kontaktinformasjon

OM UNDERSØKELSEN

FORMÅL

Avfall Norge og Hold Norge Rent har hatt behov for å kartlegge kommuner og interkommunale avfallsselskap organisering og samarbeid om forsøplingssaker.

På vegne av Avfall Norge og Hold Norge Rent har Ipsos gjennomført en webundersøkelse blant utvalgte kommuner og avfallsselskap i Norge.

METODE

Webundersøkelsen til utvalgte **kommuner** ble gjennomført i perioden 15. mars til 31. mars 2022. Undersøkelsen ble sendt til kommuners e-postmottak hvor det ble bedt om at undersøkelsen ble videresendt og besvart av ansvarlig person i kommunen som jobber med forsøpling/håndtering av avfall. Det ble sendt ut to påminnelser om undersøkelsen. Undersøkelsen ble utsendt til 309 kommuner, og besvart av 124, som er en svarprosent på 40 %.

Webundersøkelsen til **avfallsselskap** ble gjennomført i perioden 16. til 31 mars 2022. Undersøkelsen ble sendt via e-post til daglig leder i 66 i interkommunale avfallsselskap. Det ble sendt ut tre påminnelser om undersøkelsen. 23 av selskapene besvarte undersøkelsen, som utgjør en svarprosent på 35 %.

ANALYSE

Underveis i rapporten illustreres de viktigste funnene fra undersøkelsen grafisk med kommentarer.

Grafene presenterer i hovedsak resultater på totalnivå.

SAMMENDRAG AV UNDERSØKELSE TIL KOMMUNER

9 av 10 kommuner følger opp forsøplingssaker selv (89 %).

Nær 4 av 10 av kommunene har ingen samarbeid med det lokale avfallsselskapet, mens 19 % har uformell avtale om samarbeid, og 18 % får videresendt henvendelser fra avfallsselskapet. I enkelte kommuner er oppfølging delegert til avfallsselskapet (6 %), og myndighet delegert til avfallsselskapet (4%). 4 % svarer at de har felles forum for forsøplingssaker.

Når det gjelder eierløst avfall på offentlig grunn jobbes det med innmeldte saker i 68 % av kommunene. 37 % av kommunene arrangerer ryddeaksjoner, 32 % svarer at de ikke har kapasitet til å følge opp eierløst avfall.

Blant kommunene er det forsøpling på privat grunn av næring som prioriteres mest, deretter forsøpling på privat grunn av privatpersoner og ulovlig brenning av avfall.

7 av 10 kommuner mener det største hinderet for å følge opp forsøplingssaker at det ikke setts av nok midler til dette arbeidet.

33 % av kommunene mener forsøplingssaker følges opp veldig eller ganske bra i deres kommune. 45 % av kommunene svarer verken bra eller dårlig, og 22 % svarer at forsøplingssaker blir fulgt opp ganske eller veldig dårlig i deres kommune.

SAMMENDRAG AV UNDERSØKELSE TIL AVFALLSSELSKAP

Blant avfallsselskapene svarer 91 % at kommuner følger opp forsøplingsaker selv.

På spørsmål om hvordan selskapene jobber med forsøpling i praksis svarer 9 av 10 at de tar imot avfall fra ryddeaksjoner. De fleste rydder rundt egne returpunkt (87 %) og egne gjenvinningsstasjoner (78 %). Over halvparten videresender henvendelser til kommunen (57 %), og nær 4 av 10 organiserer egne ryddeaksjoner som for eksempel strandryddedag.

9 av 10 avfallsselskap svarer at de ikke jobber med eierløst avfall på offentlig grunn.

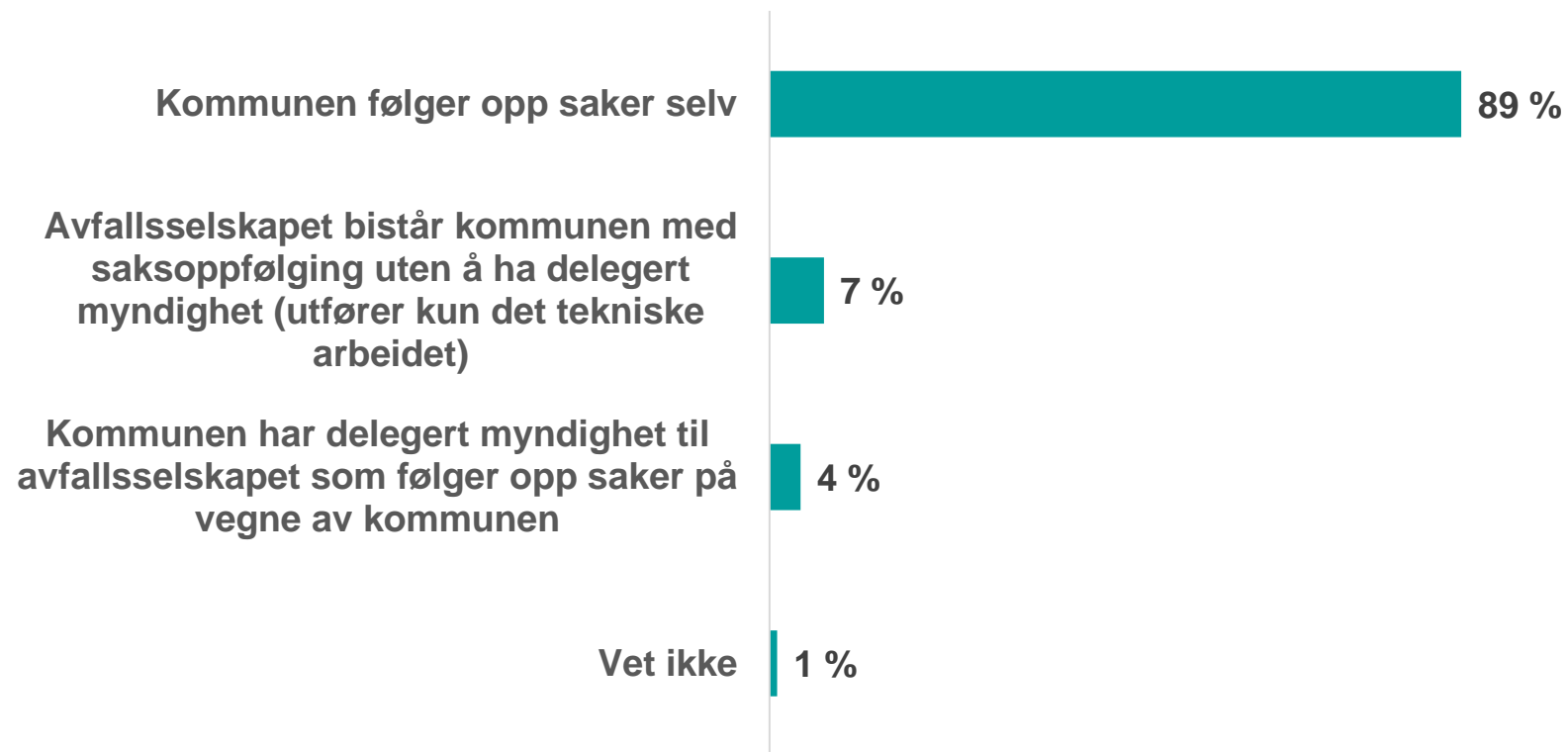
26 % mener forsøplingsaker følges opp veldig eller ganske bra i deres område i dag, 43 % svarer at dette gjøres verken bra eller dårlig, mens 30 % mener at forsøplingsaker følges opp ganske dårlig i deres område.

UNDERSØKELSE TIL KOMMUNER

KOMMUNER

Q1: Er det kommunen eller avfallsselskapet som følger opp forsøplingssaker?

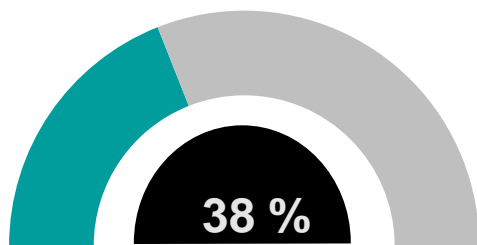

Nær 9 av 10 kommuner svarer at det er de som følger opp forsøplingssaker. Videre er det 7 % som svarer at avfallsselskap bistår med saksoppfølging uten å ha delegert myndighet, og 4 % svarer at kommunen har delegert myndighet til avfallsselskap som følger opp saker på vegne av kommunen.

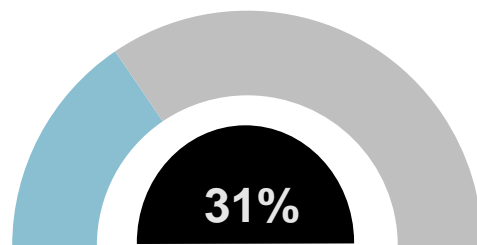
Kommuner (n=123)

KOMMUNER

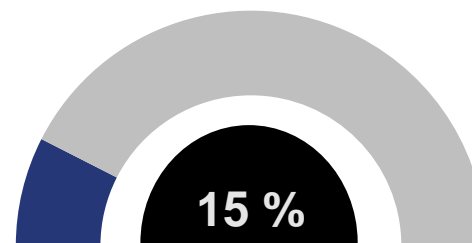
Q2:Hvis oppfølging eller myndighet for forsøplingssaker er overført til avfallsselskap, hvordan finansieres dette?

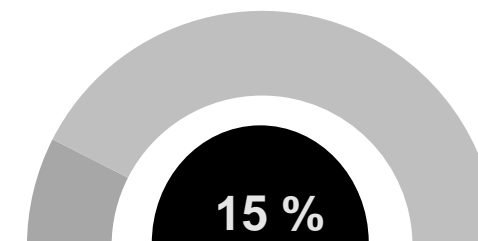
Midler fra kommunen

Overskudd fra næringsvirksomhet
i avfallsselskapet

Vet ikke

Annet

Av kommuner som har svart at oppfølging eller myndighet for forsøplingssaker er overført til avfallsselskap er det 38 % som svarer at dette finansieres med midler fra kommunen, mens 31 % svarer at det finansieres med overskudd fra næringsvirksomhet i avfallsselskapet.

Oppfølging eller myndighet for forsøplingssaker er overført til avfallsselskap (n=13)

KOMMUNER

Q3: Hva slags type samarbeid har dere med det lokale avfallsselskapet i forsøplingssaker? (Fler svar mulig)

Nær 4 av 10 av kommunene har ingen samarbeid med det lokale avfallsselskapet i forsøplingssaker. Det er 19 % som har en uformell avtale, og 18 % som får videresendt henvendelser fra avfallsselskap. 6 % av kommunene svarer at oppfølging er delegert til avfallsselskap og 4 % har felles forum for forsøplingssaker, og 4 % har delegert myndighet til avfallsselskap.

KOMMUNER

Q3: Hva slags type samarbeid har dere med det lokale avfallsselskapet i forsøplingssaker?

Annet:

Ingen avtale, men holder nødvendig dialog rundt relevante saker

Ingen faste samarbeid, men mottar meldinger fra avfallsselskap eller andre om saker.

Det er aktuelt å kontakte GIR ved opprydding og sortering av avfall - da tas det kontakt. Ingen formell avtale.

Vi ber avfallsselskapet hente noe avfall dersom det ligger slik til at det lett kan hentes med renovasjonsbil

Har samarbeid knytta til marint avfall/strandrydding. Annen forsøpling har vi ingen avtale.

Noe dialog om forebygging og tilrettelegging for bedre og mer tilgjengelig avfallsmottak/-innsamling, f.eks. landbruksplast.

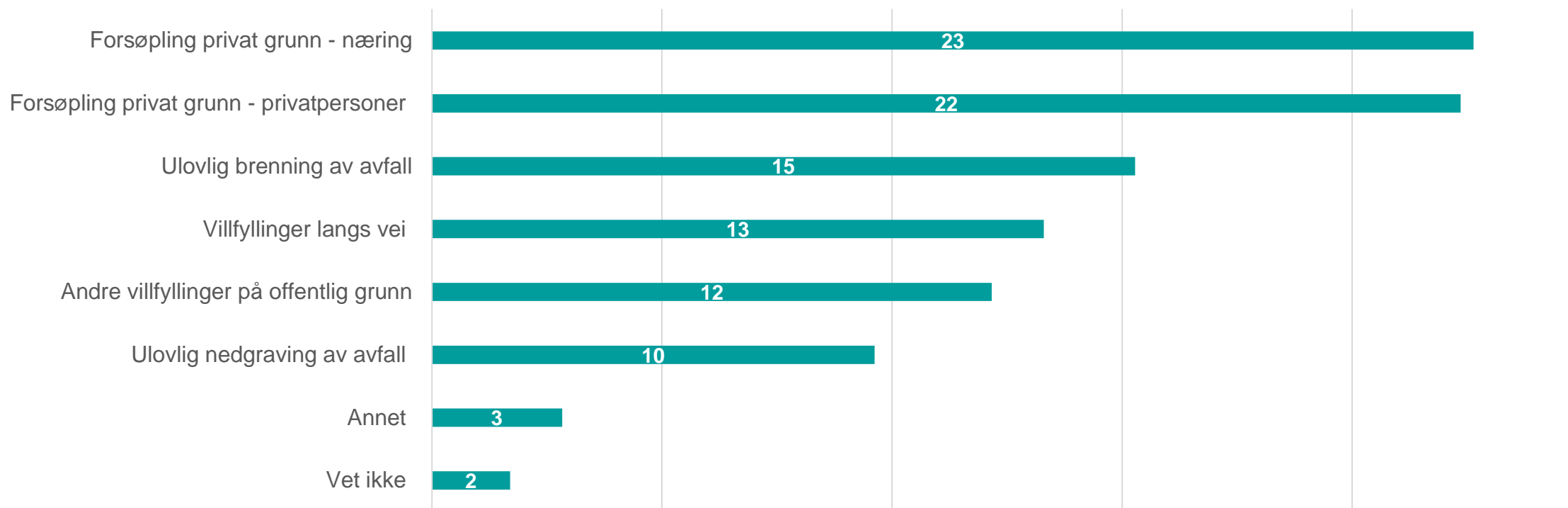
Avtale om Miljøpatrulje som plukker søppel som tilfeldig er dumpet langs øde veier gjennom året, hovedsakelig om sommeren. Finansieres av kommunen. Forsøplingssaker hvor den ansvarlige er kjent håndteres av kommunen gjennom forurensningsregelverket.

De som har svart «annet» på spørsmål om type samarbeid de har med det lokale avfallsselskapet i forsøplingssaker (n=18)

KOMMUNER

Q4: Hvilke type forsøplingssaker prioriteres av kommunen?

Ranger de 3 som prioriteres mest fra 1 til 3 der 1 er mest og 3 er tredje mest

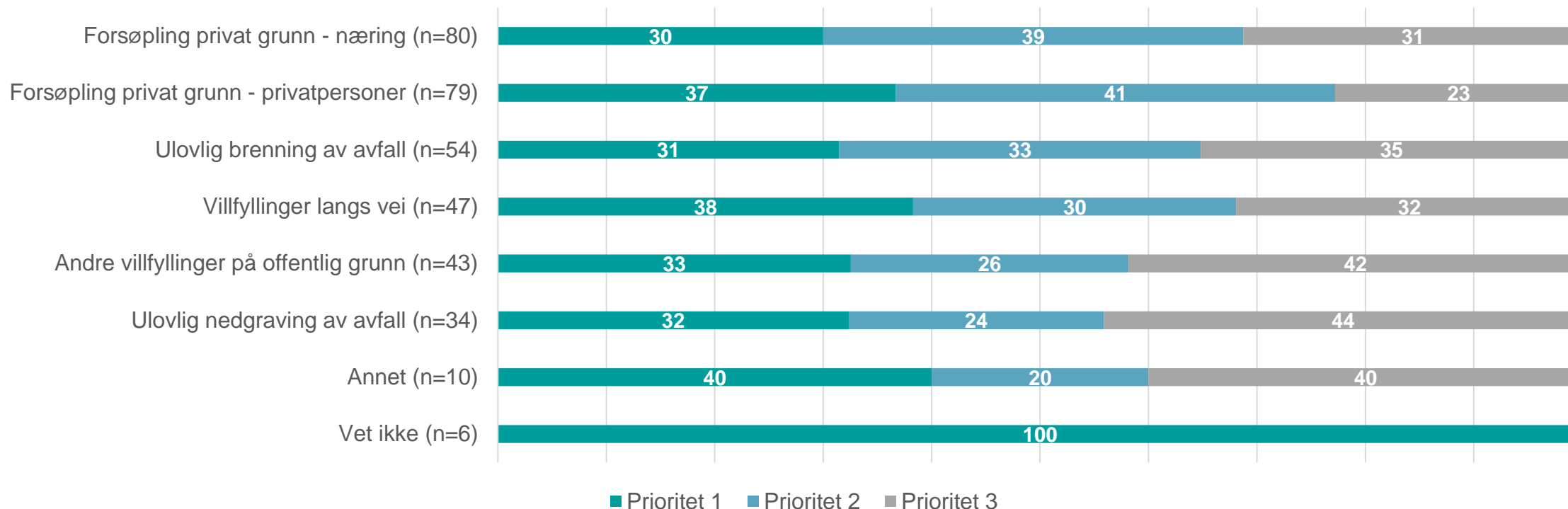
Blant kommunene er det totalt flest som svarer at de fra 1 til 3 prioriterer forsøpling på privat grunn av gjort av næring (23 %), deretter følger forsøpling på privat grunn av privatpersoner (22 %) og ulovlig brenning av avfall (15 %). Dette er på total nivå hvor prioritering 1 til 3 er slått sammen.

Kommuner (n=124)

KOMMUNER

Q4: Hvilke type forsøplingssaker prioriteres av kommunen?

Ranger de 3 som prioriteres mest fra 1 til 3 der 1 er mest og 3 er tredje mest

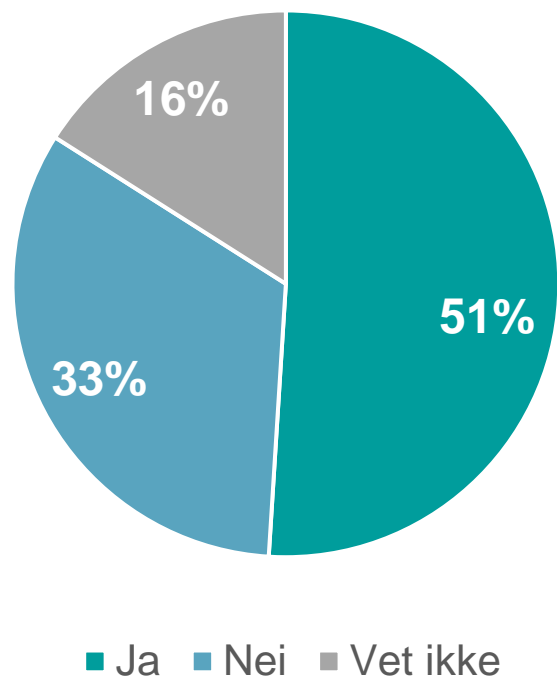

På grafen over ser vi nedbrytninger på hva kommunene svarer på de enkelte forsøplingssakene fra prioritert 1 som er mest til 3 som er tredje mest prioritert.

Kommuner (n=124)

KOMMUNER

Q5: Prioriterer kommunen noen andre forsøplingsaker enn det som tidligere er nevnt?

Kommuner (n=123)

KOMMUNER

Q5: Prioriterer kommunen noen andre forsøplingssaker enn det som tidligere er nevnt?

Noter:

Villfyllinger

Følger stort sett opp de saker vi får meldinger om, eller som kommunen selv oppdager. Prioriterer etter risiko for skade.

Forlatte biler, villfyllinger på offentlig grunn, riving av private bygg og nedfallsbygg.

Forsøpling i nedbørsfelt til drikkevannskilde, følges opp av seksjon VA. Avdeling park prioriterer å rydde i friområder.

Båtvrak/avfall i fjæren/strandområder

Har aksjoner der privatpersonar plukkar søppel og er med i trekning av premie når dei leverer søppel

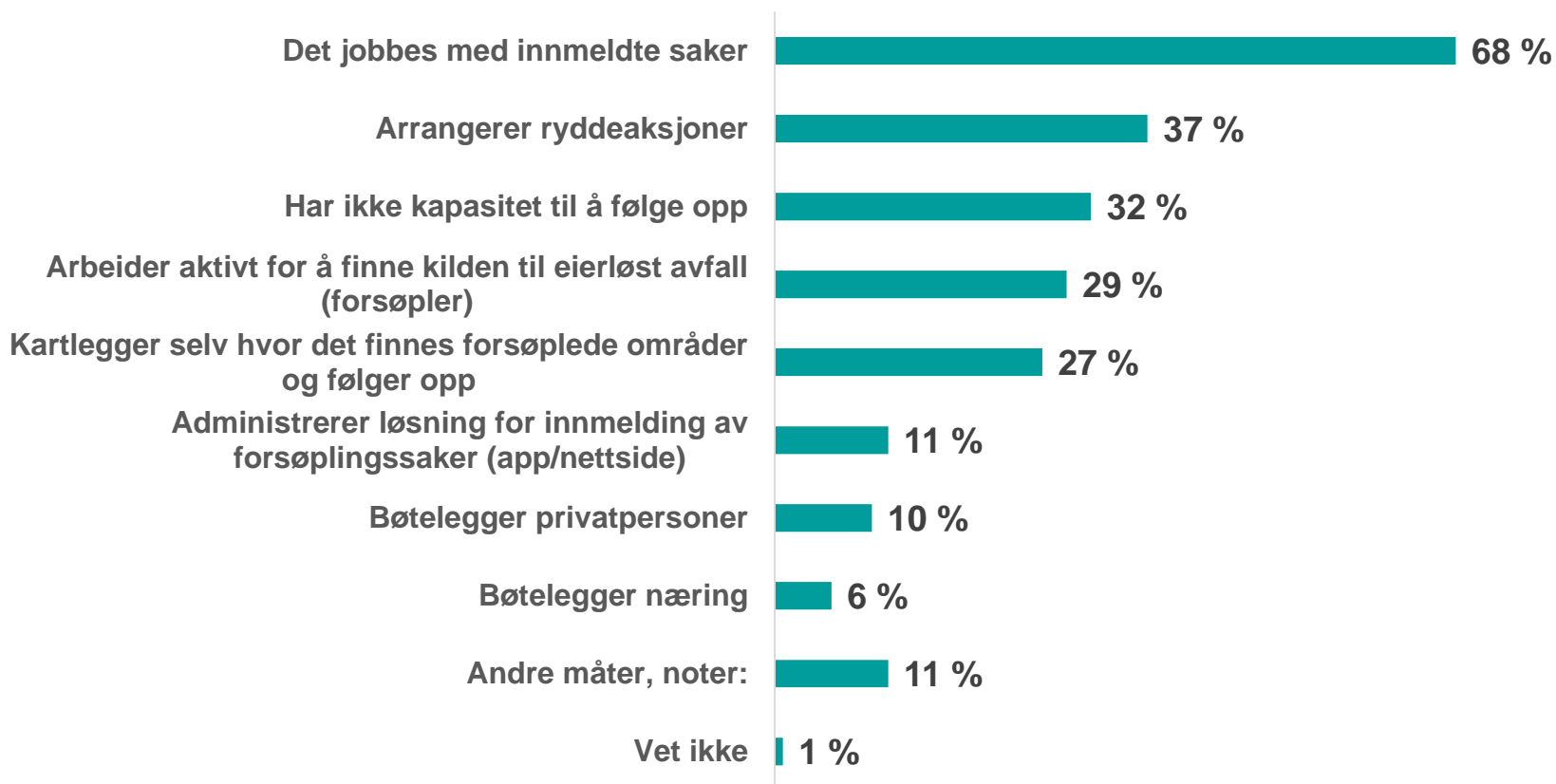
Vi prioriterer først og fremst basert på alvorlighetsgrad og forurensningsfaren. Ikke plassering som sådan.

Løpende vurderinger basert på observasjoner og tilbakemelding fra innbyggere.

Kommuner som har svart «ja» på spørsmål om kommunen prioriterer andre forsøplingssaker enn det som tidligere er nevnt (n=63)

KOMMUNER

Q6: På hvilken måte jobbes det med eierløst avfall på offentlig grunn? (Fler svar mulig)

Nær 7 av 10 kommuner jobber med innmeldte saker når det gjelder eierløst avfall på offentlig grunn. Det er 37 % som svarer at de arrangerer ryddeaksjoner, mens 32 % ikke har kapasitet til å følge opp eierløst avfall.

Videre er det 29 % som arbeider aktivt med å finne en kilde til eierløst avfall, og 27 % kartlegger selv hvor det finnes forsøplede områder og følger opp. 1 av 10 kommuner administrerer løsninger for innmelding av saker, og bøtelegger privatpersoner. 6 % bøtelegger næring.

Kommuner (n=123)

KOMMUNER

Q6: På hvilken måte jobbes det med eierløst avfall på offentlig grunn?

Andre måter, noter:

Arbeides med innmeldte saker. Forsøker å finne kilde.

Har dårlig kapasitet til slike saker

Kommunen har satt av midler i driftsbudsjettet til rydding

På offentlige område rydder kommunen ofte opp selv om ein ikkje finn den ansvarlege

Kontakter grunneier for å høre om de kan rydde, spesielt hvis grunneier er en næringsaktør, selv om det er eierløst avfall. Forebygging med medieoppslag.

Jobbes med å få på plass app for innmelding av forsøplingsaker

Saker meldes videre til avdelingen som forvalter kommunens eiendommer. Disse har ikke delegert myndighet eller kapasitet til å følge opp.

Kommuner som har svart «andre måter» på spørsmål om hvordan det jobbes med eierløst avfall på offentlig grunn (n=14)

KOMMUNER

Q7: Hvilke hinder mener dere finnes for å følge opp forsøplingssaker? (Fler svar mulig)

7 av 10 kommuner mener det største hinderet for å følge opp forsøplingssaker er økonomiske hinder. 37 % svarer at det er politiske hinder, at det ikke er besluttet å sette av tilstrekkelig ressurser. Like mange mener det er juridiske hinder, at det kan være uklart hvem som har ansvaret for oppfølging av ulike forsøplingssaker.

Videre er det hinder som manglende kunnskap internt i kommunen (16 %), manglende kunnskap om hvor innbyggerne skal henvende seg (9 %), og manglende kommunikasjon internt i kommunene (5 %), som nevnes. 7 % av kommunene svarer «ingen» på spørsmål om hvilke hinder som finnes for å følge opp forsøplingssaker.

Kommuner (n=123)

KOMMUNER

Q7: Hvilke hinder mener dere finnes for å følge opp forsøplingssaker?

Annet:

Hovedandelen av Forsøplingssaker i kommunen skyldes dumping av ukjent(e)

Kapasiteten er lav, få personer som har tid til å sette av tid til dette

Kommunen får ikke tvangsmulkt selv slik som i oppfølging av ulovlighetssaker etter plan- og bygningsloven. Derfor kostbart (ikke selvkost) å følge opp slike saker.

I hovedsak at det kan være meget ressurskrevende å følge opp enkeltsaker, og det er gjerne svært konfliktfylt. Grunneiere eller ansvarlige for avfallet ønsker ikke at kommunen blander seg inn.

Loverket gir ikke god nok hjemmel til å pålegge opprydding. Ofte utfordring på LNF områder og regulerte næringsarealer om hva som hører naturlig til virksomheten eller ikke.

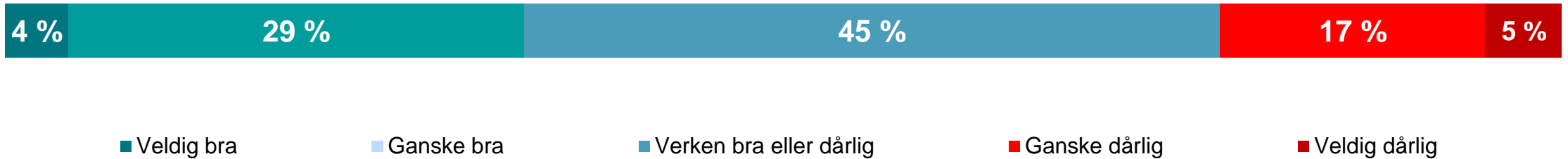
Gamle villfyllinger kan bli svært kostbare for en grunneier å rydde opp i . Dagens grunneier er ofte helt uskyldig. Dette gjør det vanskelig å ta tak i slike saker

Politisk, at det ikke er vilje til å følge sakene helt fram til mål (gjelder de vanskeligste)

Kommuner som har svart «annet» på spørsmål om hvilke hinder som finnes for å følge opp forsøplingssaker (n=17)

KOMMUNER

Q8:Hvordan synes du forsøplingssaker følges opp i din kommune i dag?

1 av 3 kommuner svarer at de synes at forsøplingssaker følges opp veldig eller ganske bra i kommunen i dag. Det er 45 % som svarer verken bra eller dårlig, mens det er 22 % som svarer at forsøplingssaker blir fulgt opp ganske eller veldig dårlig.

KOMMUNER

Q9: Har du noen ytterligere kommentarer du vil legge til (for eksempel forslag til å bedre oppfølging av forsøpling i kommunene)?

Bedre innmeldingstjeneste, mange aktører som har ansvar (gårdeiere, gatekjøkken/kiosk, vegeiere, kommunen etc. Er det bedre å kunne bruke renovasjonsgebyret?

Det må bevilges øremerkede midler til stilling for oppfølging av dette

Mer formelt samarbeid/kompetans edeling med avfallsselskap kan kanskje være gunstig.

Det burde være mulig å søke om tilskudd til å rydde opp i gamle private fyllinger.

Helse må i større grad kobles inn, særlig i saker om forsøpling på privat eiendom, her er det ofte psykososiale faktorer som spiller en stor rolle.

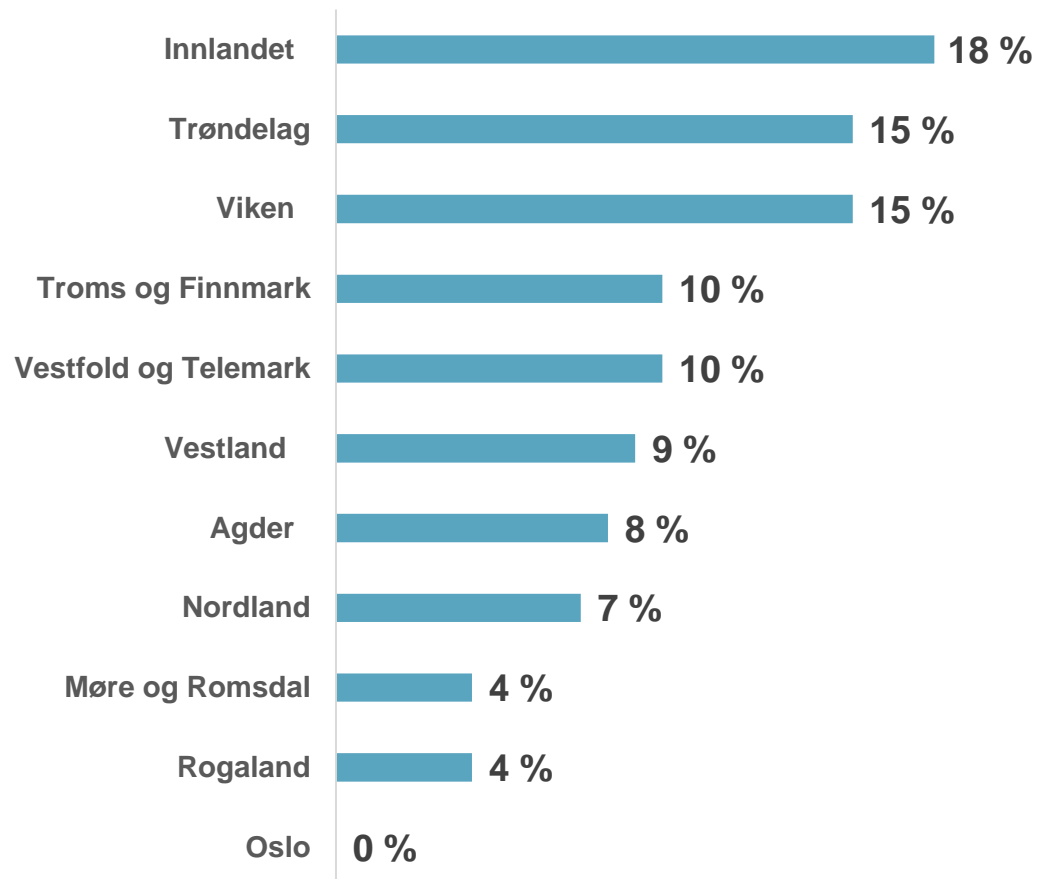
Forvirrende at urene masser skal følges opp av plan- og bygningsloven mens søppel skal følges opp etter forurensningsloven. Vår kommune mangler en avdeling som tar det fulle ansvaret, mange avdelinger som har ulike ansvar i ulike saker. Det kreves mye koordinering hver gang. Heller ikke midler til å gjennomføre tvangsopprydning dersom grunneier/forurensere ikke rydder.

Nasjonal tema uke på skolen for å bedre holdningen til forsøpling i byer og på landet.

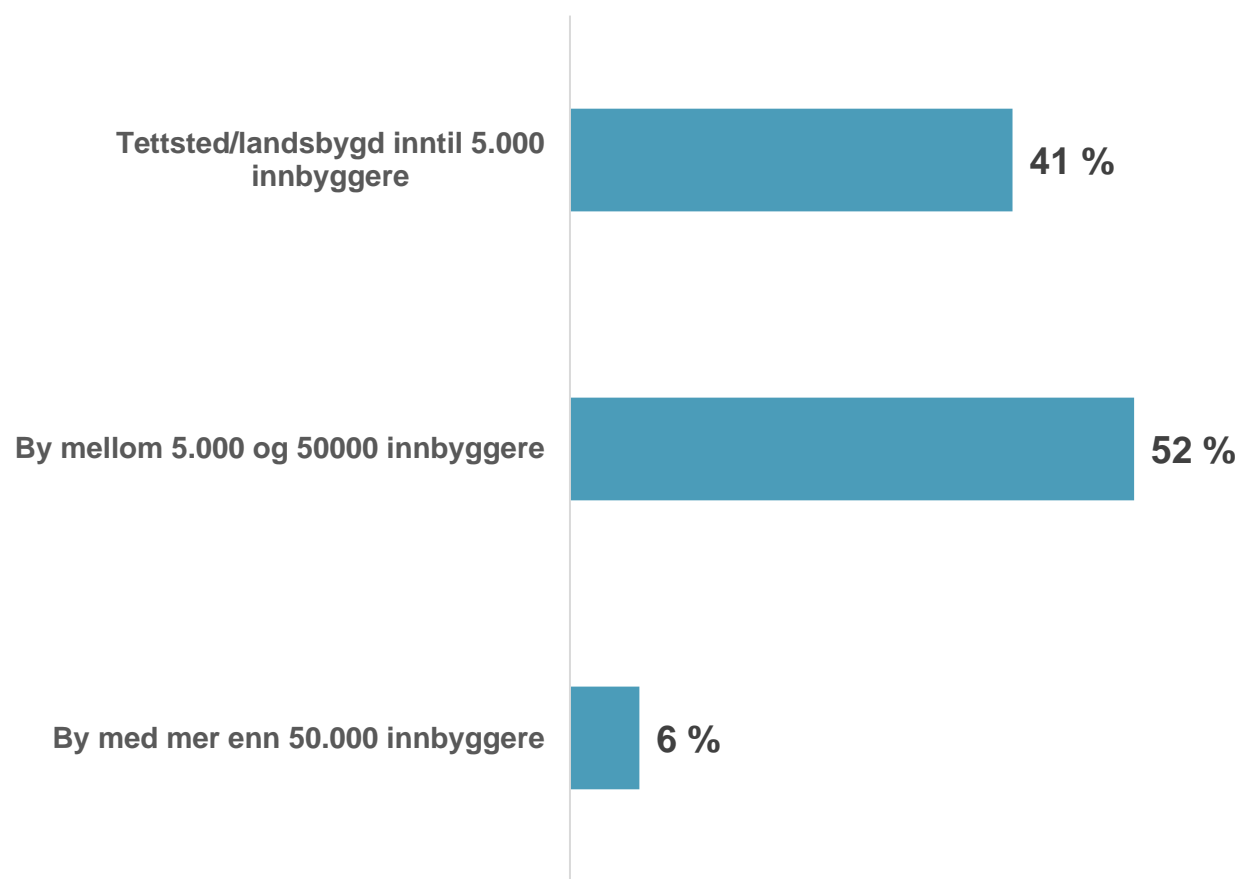
Kommuner som har svart «ja» på spørsmål om de har ytterligere kommentarer de vil legge til (n=46)

OM UTVALGET - KOMMUNER

FYLKE

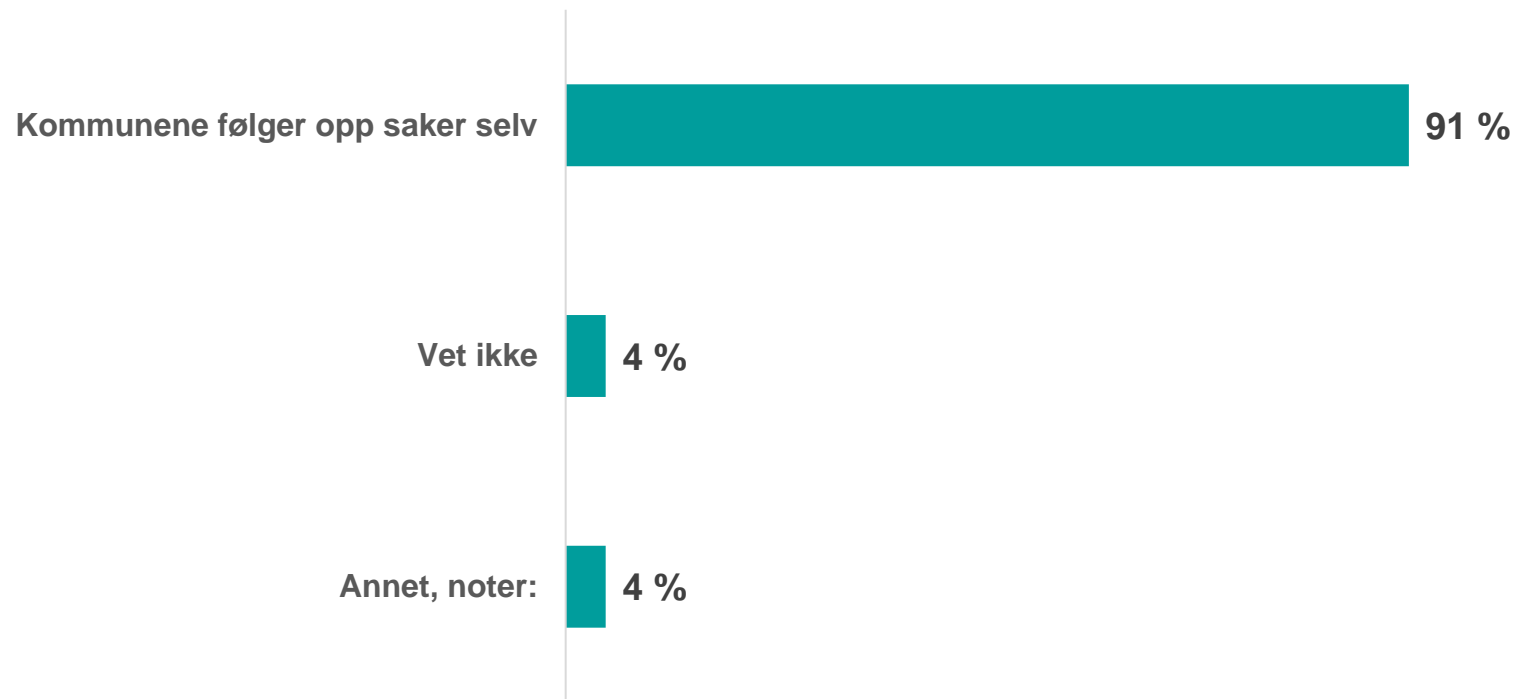
URBANISERINGSGRAD

UNDERSØKELSE TIL AVFALLSSELSKAP

AVFALLSSELKAP

Q1: Er det kommunen eller avfallsselskapet som følger opp forsøplingssaker?

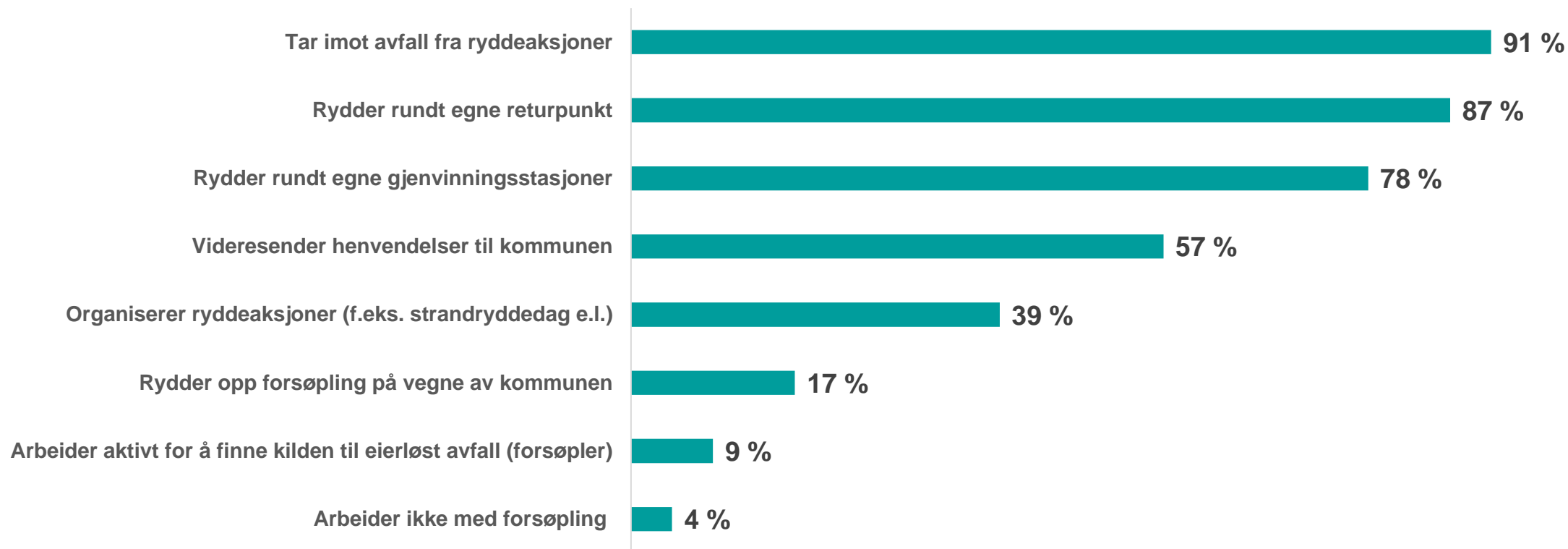

I likhet med kommunene svarer også 9 av 10 av avfallsselskapene at kommunene følger opp forsøplingssaker selv. Det er 4 % som har svart «vet ikke» og «annet» på spørsmålet.

Avfallsselskap (n=23)

AVFALLSSELSKAP

Q5: På hvilken måte arbeider dere med forsøpling i praksis?

9 av 10 avfallsselskap svarer at de tar i mot avfall fra ryddeaksjoner. Videre svarer 87 % rydder rundt egne returpunkt, og 78 % at de rydder rundt egne gjenvinningsstasjoner. Over halvparten (57 %) videresender henvendelser til kommunen og nær 4 av 10 organiserer ryddeaksjoner (39 %). 17 % rydder opp forsøpling på vegne av kommunen, og 9 % arbeider aktivt med å finne kilden til eierløst avfall, 4 % arbeider ikke med forsøpling.

Avfallsselskap (n=23)

AVFALLSSELSKAP

Q6: Jobber dere med eierløst avfall på offentlig grunn?

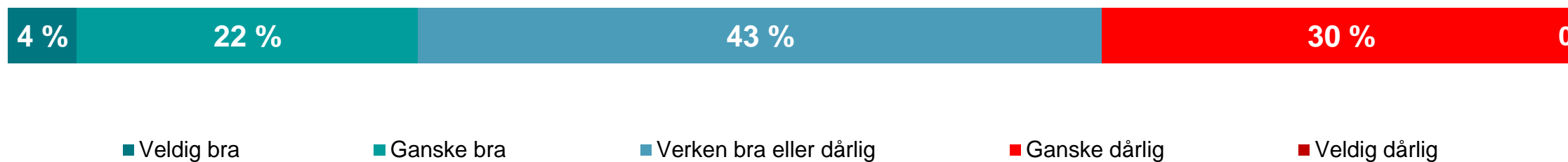

Nær 1 av 10 av avfallsselskapene som svarer at de jobber med eierløst avfall på offentlig grunn, resterende svarer nei på dette spørsmålet (91 %). Blant de som jobber med eierløst avfall er det på bestilling fra kommunen eller ved «*innhenting av avfall, rydder rundt egen eiendom, returstasjoner og returpunkter*»

Avfallsselskap (n=23)

AVFALLSSELKAP

Q8: Hvordan synes du forsøplingssaker følges opp i deres område i dag?

26 % svarer at de synes forsøplingssaker følges opp veldig eller ganske bra i deres område i dag. Det er 43 % som svarer at dette gjøres verken bra eller dårlig, mens 30 % svarer at dette gjøres ganske dårlig.

AVFALLSSELSKAP

Q9: Har du noen ytterligere kommentarer du vil legge til (for eksempel forslag til å bedre oppfølging av forsøpling i kommunene)?

Mulighet for bedre samarbeid mellom avfallsselskap, kommune og frivillige som jobber med ryddeaksjoner

Kommunen har for dårlig kompetanse på de områdene de selv er ansvarlig for som f.eks. forsøpling, renovasjon for tilfeldig turisme (både på land og på vann) og krav til renovasjon i lokalt næringsliv og tillatelser som gis som medfører behov for renovasjon (som ikke er delegert til oss). Avfall fra bygg/anlegg med krav til avfallsplan har heller ikke tilstrekkelig fokus.

Vanskelig for meg å si hvordan dette følges opp av kommunen. Vil ikke tro det brukes veldig mye ressurser på akkurat dette.

Jeg tror at kommunene i liten grad har/setter av ressurser til forsøplingsaker. I tillegg er flere av eierkommunene våre så små at de vegrer seg for å ta tak i saker (de kjenner/er i slekt o.l.). Burde vært enklere for kommunene å delegere dette ansvaret til IKSet.

Usikker på om kommunene har nødvendige verktøy til å følge opp på en god måte.

Avfallsselskap som har svart «ja» på spørsmål om de har ytterligere kommentarer (n=8)

KONTAKT

BRITT KRISTINE LUDVIGSEN
Research Manager
Public Affairs, Ipsos
Brittkristine.ludvigsen@ipsos.com

